

Tematyka CPS 2016. Część I

- Zalecana literatura: 1. T. P. Zieliński, *Cyfrowe przetwarzanie sygnałów*, WKŁ, Warszawa
2. R. G. Lyons, *Wprowadzenie do cyfrowego przetwarzania sygnałów*, WKŁ, Warszawa
3. J. Szabat, *Podstawy teorii sygnałów*, WKŁ, Warszawa

- Definicje całki z sygnału, wartości średniej sygnału, energii sygnału, mocy średniej sygnału, mocy średniej za okres. Określić klasy sygnałów, do których stosuje się odpowiednie definicje.
- Obliczenia mocy średniej za okres sygnałów okresowych ze składową stałą.
- Zadania typu: Do jakiej klasy należą sygnały: $A \exp(-b|t|)$, $b > 0$, lub $A(1 - \exp(-b t))$ dla $t \geq 0$, 0 dla $t < 0$, $b > 0$.
- Do jakiej klasy należą sygnały: $A \sin(2\pi f_0 t)$ i $\text{sza}(t/T)$. Które z wielkości zdefiniowanych w (1) należy zastosować do charakteryzowania tych sygnałów?
- Przestrzeń metryczna, przykłady metryk. Przestrzenie liniowe.
- Iloczyn skalarny. Norma sygnału. Przykłady w różnych przestrzeniach, sygnały ciągłe i dyskretne.
- Pojęcie kąta między sygnałami. Ortogonalność i ortonormalność.
- Przestrzenie unitarne. Przestrzenie Hilberta sygnałów.
- Wzór Parsewala.
- Zbiory ortonormalnych funkcji bazowych. Właściwości. Przykłady, zwłaszcza funkcje trygonometryczne rzeczywiste, harmoniczne zespolone.
- Podstawowe właściwości dystrybucji $\delta(t)$. Znaczenie tej dystrybucji w teorii sygnałów.
- Definicja i podstawowe właściwości transformacji Fouriera sygnałów z czasem ciągłym.
- Wyprowadzenia wzorów na $F(\omega)$ podstawowych funkcji: $\delta(t)$, funkcji grzebieniowej $\text{sza}(t)$, $\text{sgn}(t)$, stałej A , eksponencjalnej $A \exp(j\omega t)$.
- Skok jednostkowy $I(t)$, definicja, transformata Fouriera tego sygnału. Znaczenie w teorii sygnałów.
- Wzory na transformatę Fouriera $F(\omega)$ funkcji $\sin(2\pi f_0 t)$ i $\cos(2\pi f_0 t)$. Dyskusja wyników.
- Transformata $F(\omega)$ sygnału bramki $x(t) = A$ dla $|t| < T$, $T = 0,5$; $x(t) = 0$ wszędzie indziej.
- Związek pomiędzy współczynnikami zespolonego szeregu Fouriera sygnału okresowego a jego transformatą Fouriera.
- Obliczyć $F(n\omega_0)$ okresowego sygnału bramki $g(t) = A \Pi(t/\tau)$, np. dla $\tau = 0,1$, $T = 1$. Sporządzić wykres $|F(n\omega_0)|$.
- Twierdzenie o próbkowaniu (Kotelnikowa -Shannona). Szereg Kotelnikowa.
- Warunki zastosowania DFT. Próbkowanie synchroniczne z sygnałem. Warunki na T_{SMAX} , T_{WMIN} , F_{SMIN} , N_{MIN} .
- Definicja DFT. Podstawowe właściwości DFT. Właściwości DFT sygnału rzeczywistego.
- DFT sygnałów dyskretnych $\sin()$ i $\cos()$ oraz ich kombinacji liniowych.
- Równość Parsewala dla DFT. Widmo mocy sygnału $P_{xx}(n)$.
- Wyjaśnić, na czym polega zjawisko powielania i nakładania się widm przy próbkowaniu (błąd aliasingu).
- Próbkowanie niesynchroniczne. Efekt przecieku widma.
- Zależności pomiędzy parametrami próbkowania (T_w , T_s , N) w czasie (dla sygnału rzeczywistego okresowego) a DFT tego sygnału. Rozdzielczość częstotliwościowa DFT. Umiejętność wykonania odpowiedniego szkicu.
- Podstawowe funkcje okien dla danych (prostokątne, Hanna, Blackmana, Kaisera) i ich podstawowe właściwości.
- Zadania typu: Szereg wejściowy ma np. postać $x(k) = 100 \cos(2\pi 10/64 k)$, $k = 0, 1, \dots, 63$ ($N = 64$). Próbkowano go w czasie np. 6 okresów. Zastosowano do niego okno Hanna. Co otrzymano na wyjściu algorytmu DFT(N)?
- Zadania typu: Podać warunki prawidłowego synchronicznego próbkowania sygnału okresowego o postaci według podanego wzoru. Podać F_{SMIN} , N , T_{WMIN} (na podstawie twierdzenia o próbkowaniu). Trzeba umieć określić amplitudy i częstotliwości składowych tego sygnału, także wartość skuteczną i średnią. Umiejętność sporządzenia właściwego szkicu.

$$x(t) = \sum_{m=1}^{M-1} A_m \cos\left(m \frac{2\pi}{T} t + \varphi_m\right)$$

- Sygnały $x(t)$ o postaci według podanego wzoru. Wartość f_1 nie jest dokładnie znana (np. $f_1 \approx 10$ Hz) – próbkowanie niesynchronizowane z okresem sygnału. Określić warunki próbkowania tego sygnału, jeśli stosuje się okno: a) prostokątne, b) Hanna, c) Blackmana. Objasnić kryteria wyboru parametrów próbkowania (wybór T_w i F_s , stąd wyznacza się N). Jak będą wyglądały moduły widma DFT w tych przypadkach (szkic).

Tematyka CPS 2016. Część II

1. Transformacja Laplace'a. Definicja, zastosowania (metoda operatorowa).
2. Transmitancja operatorowa prostych układów liniowych RLC i jej obliczanie w prostych przykładach.
3. Przekształcenie Z: definicje, podstawowe właściwości. Obszary zbieżności $X(z)$. Zera i bieguny $X(z)$.
4. Transformaty Z wybranych szeregów i dyskretnych modeli podstawowych sygnałów (*impuls jednostkowy, skok jednostkowy, szereg potęgowy, sin i cos, liniowo narastający*, itp.).
5. Metody wyznaczania odwrotnej transformaty Z (m.in. metoda rozkładu na ułamki proste).
6. Związki pomiędzy transformacjami Laplace'a, Fouriera, Z. Dziedziny zastosowań tych transformacji.
7. Filtry cyfrowe, definicje, elementy strukturalne, opis w dziedzinie czasu dyskretnego i w dziedzinie Z.
8. Typy filtrów SOI i NOI. Właściwości, przykłady.
9. Elementy struktur filtrów cyfrowych – zdefiniować, podać proste przykłady struktury filtru realizującego: $H(z) = L(z)$, $H(z) = 1/M(z)$ oraz $H(z)=L(z)/M(z)$.
10. Odpowiedź impulsowa filtru cyfrowego i jej znaczenie. Związek z położeniem zer i biegunów $H(z)$. Stabilność filtru w sensie BIBO.
11. Zadania typu: dana jest transmitancja filtru cyfrowego o pewnej postaci $H(z)$. Wyznaczyć charakterystyki tego filtru (położenie biegunów/zer, charakterystyka częstotliwościowa $H(\omega)$, odpowiedź impulsowa, równanie różnicowe, schemat strukturalny itd.).
12. Zadania typu: obliczyć $F(z)$ szeregu czasowego danego bezpośrednio, np. $x(k) = \delta(k) - 3\delta(k-1) + 2\delta(k-2) + \delta(k-3)$. Czy może to być charakterystyka filtru cyfrowego – jeśli tak – jakiego - narysować jego graf, wypisać równanie różnicowe.
13. Zdefiniować i objaśnić pojęcia transmitancji $H(z)$ filtru oraz jego charakterystyki częstotliwościowej $H(e^{j\omega})$, $H(j\omega)$.
14. Zadania typu: Filtr SOI ma daną odpowiedź impulsową , np. $h(n) = \{1, 0, 0, -1, 0, 0, 0, \dots\}$. Znaleźć $H(z)$, charakterystyki częstotliwościowe: amplitudową i fazową, itp. tego filtru (jak w (11)).
15. Filtry cyfrowe SOI o liniowej charakterystyce fazowej – definicja, warunki na charakterystyki filtru, przykłady.
16. Podstawowe metody projektowania filtrów NOI.
17. Funkcje korelacji dla sygnałów deterministycznych: definicje, właściwości.
18. Funkcja autokorelacji sygnałów harmonicznch. Korelacja wzajemna dwóch sygnałów sinusoidalnych o tej samej częstotliwości, przesuniętych w fazie. Wzory, właściwości.
19. Proces stochastyczny. Proces stochastyczny stacjonarny - właściwość stacjonarności.
20. Definicje wartości oczekiwanej i średniokwadratowej, wariancji, funkcji autokorelacji i autokowariancji oraz korelacji wzajemnej.
21. Procesy stochastyczne ergodyczne dyskretne. Średnie czasowe.
22. Funkcje autokorelacji szumu białego, idealnego szumu dolnopasmowego, szumu dolnopasmowego (szum biały po przejściu przez filtr dolnoprzepustowy I rzędu).
23. Estymator dyskretny funkcji autokorelacji i autokowariancji.
24. Twierdzenie Wienera – Chinczyna. Właściwości funkcji widmowej gęstości mocy.
25. Próbkowanie sygnałów stochastycznych.
26. Periodogram – definicja, właściwości.
27. Numeryczne metody obliczania widmowej gęstości mocy. Różne metody bazujące na periodogramie.
28. Szum biały, proces stochastyczny dolnopasmowy idealny – właściwości ich widma.
29. Interpretacja fizyczna widma mocy.
30. Przejście sygnału losowego przez układ liniowy. Widma i autokorelacje sygnałów wejściowego i wyjściowego.
31. Przejście sygnału losowego przez układ liniowy: korelacje wzajemne i widma wzajemne.
32. Modelowanie parametryczne. Procesy AR, MA, ARMA. Modelowanie AR.
33. Cyfrowa filtracja adaptacyjna. Podstawy teoretyczne. Filtr Wienera.
34. Filtry adaptacyjne LMS.
35. Podstawy techniki CPS – procesory DSP.
36. Zagadnienia dyskretyzacji sygnałów fizycznie obserwowalnych, próbkowanie i kwantowanie sygnałów w torach pomiarowych.
37. Własne zagadnienie z zakresu CPS (*konieczne do oceny celującej, warunkiem jest ocena bdb z egzaminu 1 i z laboratorium, trzeba wcześniej zadeklarować; indywidualne, niepowtarzalne, własne rozważania na podstawie cytowanych źródeł, nieskopiowane z Internetu, należy dostarczyć przed 2 terminem egzaminu, ok. 4 strony A4, może być w formie indywidualnego sprawozdania podobnego do sprawozdania z ćwiczenia laboratoryjnego*).